

Zbornik Instituta za kriminološka
i sociološka istraživanja
2022 / Vol. XLI / 2-3 / 155-156
Prikaz knjige
Primljeno: 02. decembar 2022. godine
Prihvaćeno: 09. decembar 2022. godine
DOI: 10.47152/ziksi2022311

ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA, OD DETINJSTVA DO PRAVA NA DOSTOJANSTVENU STAROST – LJUDSKA PRAVA I INSTITUCIJE

Urednik: Zoran Pavlović

Pokrajinski zaštitnik građana – ombudsman i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja iz Beograda priredili su 5. *Godišnjak Zaštita ljudskih prava*, koji je ove, 2022. godine nosio podnaslov *Od detinjstva do prava na dostojanstvenu starost – Ljudska prava i institucije*. Većina od oko 50 autora iz 13 zemalja (Srbija, Severna Makedonija, Belorusija, Ruska Federacija, Kina, Španija, Bosna i Hercegovina, Japan, Rumunija, Hrvatska, Italija, Austrija i Mađarska) objedinio je raznovrsne rezultate i zaključke u 39 originalnih naučnih i stručnih članaka podeljenih u četiri poglavlja: opšti problemi, prava deteta, prava starijih i institucionalna zaštita drugih ljudskih prava. Publikacija je obimna, budući da ukupno ima 693 stranice, a osim dva teksta napisana na ruskom, ostatak radova je objavljen na engleskom jeziku.

Kao i prethodnih godina, *Godišnjak* je predstavljen na istoimenoj međunarodnoj naučnoj konferenciji o zaštiti ljudskih prava, šestoj po redu, koja je održana 27. i 28. oktobra 2022. godine, u Rektoratu Univerziteta u Novom Sadu. Ovogodišnji događaj je bilo jubilaran, pošto je obeleženo 20 godina od donošenja Odluke o Pokrajinskom zaštitniku građana – ombudsmanu. Konferenciji su prisustvovali predstavnici akademske, naučne i istraživačke zajednice, kao i predstavnici nezavisnih institucija, lokalnih ombudsmana, centara za socijalni rad, pravosudnih organa i drugih institucija i organizacija koje se bave ljudskim pravima.

Zbornik obrađuje niz tema koje imaju trajan naučni i praktični značaj, budući da istraživanje ljudska prava može da se tiče gotovo svih oblasti kako pravne, tako i mnogih drugih društvenih nauka, ali i najrazličitijih oblasti života u praksi, što Adrian Fabian sa pravom ističe u prolegomeni. Problemi kojima je u najvećoj meri posvećena pažnja u ovoj publikaciji su, između ostalih, dečja prava, prava pacijenata, pravna teorija i sudska praksa, socijalno staranje, dostupnost pravde i zaštita prava maloletnika. Osim mnoštva tema, Zbornik obiluje i raznovrsnim pristupima, kao što su ustavno pravo, međunarodno pravo, krivično pravo, pravna teorija, filozofija, sociologija, specijalna edukacija i rehabilitacija, politikologija.

Prvi odeljak, koji se bavi opštim problemima, obrađuje neke od ključnih pojmova, obogaćujući pravnu analizu istoriografskim i filozofskim disciplinama, kao i

sociološkim analizama. Radovi u ovom delu su posvećeni etičkim dimenzijama institucija, „novom konstitucionalizmu” i reformi ustavnog suda, činjenično zasnovanim politikama ljudskih prava, odnosima između kriminologije, krivičnog prava i ljudskih prava, konceptu ljudskih prava kod prve žene koja je doktorirala u Srbiji, Ksenije Atanasijević, doprinosu naučnih institucija unapređenju ljudskih prava, pravu na dostupnost pravdi, odnosu „društva koje potražuje prava” i vojske, modelu pravne pomoći u NR Kini, Sudu za ljudska prava EU, kao i dilemi zbog čega ne postoji formalno pravo da se bude srećan?

U drugom odeljku su sabrani prilozi posvećeni dečjim pravima u različitim kontekstima. Konkretno obrađene teme uključuju dostojanstvo deteta, zaštitu prava mladih u Kini, prava nerođenog deteta, kao i pravo na samo rađanje, položaj dece u sistemu krivičnog prava, zaštitu dece u Japanu, bezbednost dece u sajber-prostoru, problem učestvovanja dece u medicinskim istraživanjima, zaštitu interesa dece bez roditeljske nege u BiH, ulogu škole u prevenciji vršnjačkog nasilja, prava dece na zdravo okruženje u kontekstu klimatskih promena, zapošljavanje mladih i međunarodne aspekte sajber-zločina nad decom.

Treći odeljak istražuje pitanja ljudskih prava starijih osoba, kao i specifične životne probleme koje ova dob nosi. Čitaoci u ovom delu Zbornika imaju priliku da se bolje upoznaju sa temama kao što su međunarodno pravo i ljudska prava starih, život u staračkim domovima, uloga neformalnih pružalaca nege u Srbiji, zlostavljanje starih u domaćinstvu, starenje zatvorske populacije i pravo na dostojanstvenu smrt.

U poslednjem, četvrtom odeljku, autori su obradili šaroliku oblast institucionalne zaštite ljudskih prava. Problemi predstavljeni u zaključnom delu Zbornika se tiču prava osoba sa invaliditetom, žrtava seksualnog nasilja, pacijenata u Srbiji, migranata, prava na zdravu životnu sredinu, prava pojedinca na energiju, ljudskih prava učesnika u saobraćaju, i ljudsko pravnih aspekata sudskih procesa vezanih za pranje novca u Kini.

Ovogodišnji Zbornik predstavlja još jedan uspešan doprinos kontinuiranom radu dveju institucija i velikog broja posvećenih autora iz međunarodne akademske i stručne zajednice u predstavljanju rezultata istraživanja, koji podjednako mogu da posluže kao osnova i podstrek za nove naučne poduhvate, ali i na činjenično utemeljene prakse u primeni ljudskih prava u širokom spektru institucija. Konačno, publikacija pred nama i ima za cilj da ukaže na celovit odnos prava, pravde i institucija, jer je njihova harmoničnost preduslov za razvoj zajednica zasnovanih na građanskim pravima i solidarnosti.

*MA Andrej Kubiček**

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

* Istraživač saradnik, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu. E-mail: andrej.kubicek@gmail.com